

Београд - Српски динар је европска валута која је од почетка године највише ослабила према швајцарском франку, еврџ и долару. У свету је гори само венецуелански боливар. Тако на глобалном нивоу, ако је за утеху, домаћа монета, ипак није неславни рекордер. У Европи, међутим, Србија уз Украјину нема премца.

Српска монета ослабила је према еврџ за 9,8 одсто и 8,6 одсто према долару, а према швајцарцу за око 15 одсто. Од почетка кризе пад динара према швајцарцу је око 40 одсто, еврџ износи скоро 28 одсто, а долару 21,8 одсто.

Тако на пример, у октобру је "швајцарац" вредео 47,50 динара, у јануру ове године 67,07 динара, а у понедељак 78,95 динара или за око 40 одсто више него пре три године.

Најмање је домаћа валута ослабила према долару, за последњих 36 месеци око 22 динара. У октобру 2007. године је америчка валута вредела 55,67 динара, а у понедељак 77,29 динара.

У односу на еврџ наша монета је од 2007. до данас ослабила за 27,47 динара. Пре три године је еврџ вредео 78,86 динара, а 4.октобра ове године 106,33 динара.

"Ако се упоредимо са околним земљама једино мађарска форинта има значајан пад своје валуте у 2010. (ослабила за 4,1 одсто), док су већина осталих монета ојачале према еврџ у исто време (рубља за скоро 10 одсто)", каже аналитичар Горан Николић и додаје да "посматрано од почетка кризе само украјинска монета има ниво пада сличан динару".

Слабљење динара је, пре свега, према речима Николића, резултат слабих капиталних прилива у протеклом делу ове године. С падом домаће валуте повезан је пад вредности продатих благајничких записа, посебно интензиван у јуну и јулу.

Потрошено две миљарде евра, одбрана динара неуспела

Монетарне власти у Србији, сада је већ сасвим извесно, нису успеле да одбране курс динара, а неће ни планирану инфлацију за ову годину. Евро већ „гази” на 107 динара, а последњи извештај НБС, ма колико писан у оптимистичном тону, наводи на закључак да централна монетарна институција неће успети у свом науму да инфлацију одржи на горњем нивоу од осам одсто, односно шест плус два одсто.

Иако је у овој години на одбрану динара потрошила чак две милијарде евра, НБС није успела да спречи константан пад вредности националне валуте. Само у последњих месец дана НБС је на међубанкарском девизном тржишту интервенисала шест пута продавши 181 милион евра. У оваквој ситуацији намеће се питање да ли НБС треба јаче да брани курс.

Економиста Иван Николић каже да у тренутној ситуацији није оправдано трошити девизне резерве јер неће обезбедити равнотежу курса. То, по његовим речима, има смисла радити само када се очекује равнотежа на кратак рок.

"Интервенција на девизном тржишту створи само тренутну, вештачку ситуацију. Наш проблем је што нема прилива девиза. Можемо само да се надамо приходима од продаје Телекома, а и то ће се једнократно потрошити и питање је шта ће даље обезбеђивати равнотежу курса. Истина, НБС има на располагању и друге мере монетарне политике као подизање репо стопе, али то може да да резултате тек за три до шест месеци", објашњава Николић.

После слабљења динара у првих девет месеци 2010, његова вредност је у односу на евро вероватно на нивоу који обезбеђује довољну ценовну конкурентност домаће привреде, став је економских експерта окупљених око часописа „Квартални монитор”

Фонда за развој економске науке. Због тога наставак реалног пада вредности динара аутори сматрају мало вероватним, „премда су увек могуће привремене осцилације курса у зависности од дешавања на финансијском тржишту”.

Последњи талас депресијације динара највероватније је био покренут на финансијском тржишту услед реакције на кризу у Грчкој, тврде аутори, али основни разлог за слабљење српске валуте и већине осталих источноевропских валута са пливајућим курсом у последње две године ипак виде у чињеници да су оне пре кризе биле знатно прецењене. На привидну снагу источноевропских валута је до септембра 2008. године утицао неубичајено велики прилив капитала из иностранства.

Када је криза нагло закочила ове приливе капитала, источноевропске земље су се суочиле с новом реалношћу и потребом да прилагоде своје економије. Земље које су имале флексибилан курс биле су у могућности да део овог прилагођавања остваре реалном депресијацијом, док је у земљама са фиксним курсом читав терет прилагођавања пао на смањење привредне активности и запослености.

Добре стране пада динара

Пад вредности домаће валуте има и своју добру страну, подсећају економски експерти, јер домаћа роба постаје ценовно конкурентнија на страном тржишту. Поред тога, смањује се трошак плата, односно радне снаге, изражен у еврима. Јер, реалне плате изражене у еврима имале су у периоду 2005–2008. просечан међугодишњи раст од 22,7 процената, што је већим делом било последица апресијације динара, а не раста продуктивности. Апресијација динара је у том периоду значајно повећавала трошкове радне снаге и смањивала конкурентност домаће привреде.

(B92.net)